

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri käskkirja „Toetuse andmise tingimused valdkondlike digipöörete toetamiseks“ eelnõu seletuskiri

I SISSEJUHATUS

Euroopa Regionaalarengu Fondi vahendite kasutamisel perioodil 2021–2027 on aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706) (edaspidi *ühissätete määrus*) artiklis 10 nimetatud partnerluslepe ning Vabariigi Valitsuse poolt heaks kiidetud ja Euroopa Komisjoni poolt kinnitatud rakenduskava “Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027” (edaspidi *rakenduskava*). Rakenduskava viiakse ellu perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 1 lõike 1 alusel.

Meetmete nimekiri on Euroopa Komisjonis kinnitatava rakenduskava detailsem siseriiklik juhtimistöörüist, kus fikseeritakse, milline asutus millises rollis on, milliseid meetmeid rakendab, milline on eelarve, kaasrahastamise allikas ning oodatavad tulemused (väljund- ja tulemusnäitajatenä). Euroopa Komisjon kinnitas rakenduskava 4. oktoobril 2022. Vabariigi Valitsuse istungil 3. juulil 2023. a. kinnitatud meetmete nimekirjas on poliitikaeesmärk 1 meetme 21.1.2.1 “Digiriik” rakendusasutuseks Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi ka *rakendusasutus või MKM*) ja rakendusüksuseks Riigi Tugiteenuste Keskus (edaspidi *rakendusüksus*).

Käesoleva käskkirjaga (edaspidi *TAT (toetuse andmise tingimused)*) kehtestatakse poliitikaeesmärgi 1 „Nutikam Eesti“ erieesmärgi 2 „digitaliseerimisest kasu toomine kodanike, ettevõtjate, teadusasutuste ja avaliku sektori asutuste jaoks“ raames toetatava meetme 21.1.2.1 „Digiriik“ sekkumise 21.1.2.11 „Digilahenduste ja uuenduste väljatöötamine ja kasutuselevõtt avalikus sektoris“ toetuse andmise tingimused vastavalt ÜSS2021_2027 § 10 lõikele 2 ning rakenduskavas toodud eesmärkide saavutamiseks.

TAT eesmärgiks on toetada valdkondlikke digipööordeid, sealhulgas tagades inimeste põhiõiguste kaitse, lisaks tõsta teadlikkust digiriigist ja selle pakutavatest võimalustest, pakkudes seeläbi kasutajale avalikke digiteenuseid kasutajamugavalt, küberturvaliselt (st rakendades riskihaldus- ja infoturbe meetmeid), andmepõhiselt, etteaimavalt ja kättesaadavalt igas piirkonnas, lähtudes Vabariigi Valitsuse 23.12.2021. a. protokollilise otsusega kinnitatud „Eesti digiühiskonna arengukava 2030“ (edaspidi *DA 2030*) eesmärkidest.

Valdkondlikud digipöörded kokku hõlmavad kogu riiki ning arvestatakse iga ministeeriumi valitsemisala järgi, mis on nimetatud Vabariigi Valitsuse seaduses. Samuti on igal ministeeriumil oma peamine arengukava või strateegia, millest digipöörete plaanide tegemisel lähtutakse. Samas tuleb arvestada, et iga digipööre peab sisaldama DA 2030 suuniseid ning kõik tegevused peavad lähtuma sellest, kuidas digiriiki ehitatakse (nt teenuste juhtimine, andmed, tehnoloogia, sündmusteenused, proaktiivsed teenused jne.) Seetõttu on ka MKM

digiühiskonna arengu eest vastutavana kogu TATi ülene rakendusasutus ning hoiab seetõttu ka riigiülest digiriigi pilti koos (nt kõik rahastamisallikad). Sama lähenemine on antud MKMile ka riigieelarve protsessis, kus MKM annab eksperthinnangu kõikide info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi *IKT*) lisataotluste menetluses vastavalt Vabariigi Valitsuse 19. detsembri 2019. a määruse nr 112 „Riigi eelarvestrateegia, riigieelarve eelnõu ja tõhustamiskava koostamise ning riigieelarve vahendite ülekandmise tingimused ja kord ning riigieelarve seadusest tulenevate aruannete esitamise kord“ § 5 lõikele 4.

Poliitikaeesmärk nr 1 „Nutikam Eesti“ erieesmärgi 2 „Digitaliseerimisest kasu toomine kodanike, ettevõtjate, teadusasutuste ja avaliku sektori asutuste jaoks“ meetme nr 21.1.2.1 „Digiriik“ sekkumise „Digilahenduste ja uuenduste väljatöötamine ja kasutuselevõtt avalikus sektoris“ EL-i toetuse eelarve on meetmete nimekirjas 136 000 000 eurot (Euroopa Regionaalarengu Fond, edaspidi *ERF*), riiklik kaasfinantseering 58 285 714 eurot. Antud käskkiri hõlmab sellest 70 000 000 eurot (ERF) ja lisanduv riiklik kaasfinantseering on 30 000 000 eurot.

Lisaks on 14. märtsil 2023 allkirjastatud „Toetuse andmise tingimused digiriigi alusbaasi kindlustamise, digiriigi arenguhüpete hoogustumise ning küberruumi turvalisuse tagamise toetamiseks“ käskkiri nr 44¹, millega antakse toetust riigiüleste kesksete teenuste arendamiseks, millede arendamine toimub peamiselt MKM valitsemisalas. Käesoleva käskkirjaga antakse toetust valdkondlikele digipööretele, mis võivad olla, aga ei pea olema ühe valitsemisala piires. Nende kahe käskkirjaga kaetakse enamuse meetme vahenditest. Allesjäävate vahendite kasutamine otsustatakse edaspidi. Vajadusel koostatakse voorulise taotlemise määrus, kuid neid vahendeid võidakse kasutada ka kahe käskkirja eelarvete suurendamiseks.

TAT sisaldab toetavate tegevuste eesmärkide, tulemuste ja tegevuste kirjeldust, eelarvet, näitajaid ning rakendamise tingimusi.

Käskkirja eelnõu ja seletuskirja koostasid MKM-i digiarengu osakonna IT rahastamise valdkonna endine juht Kaire Kasearu (e-post: kaire.kasearu@mkm.ee, telefon: 625 6376), nõunik Margo Keerme (e-post: margo.keerme@mkm.ee, telefon: 639 7647) ja nõunik Alar Teras (e-post: alar.teras@mkm.ee, telefon: 625 6377) ja strateegiaosakonna välisvahendite õiguse nõunik Nele Mals (teenistusest lahkunud), välisvahendite valdkonnajuht Rando Härginen (e-post: rando.harginen@mkm.ee, telefon: 625 6446) ja struktuurivahendite nõunik Natalja Zinovjeva (e-post: natalja.zinovjeva@mkm.ee, telefon: 715 5886). Käskkirja juriidilise ekspertiisi tegi õigusosakonna õigusnõunik Gerly Lootus (e-post: gerly.lootus@mkm.ee).

1. Punkt “Reguleerimisala”

Eelnõu punkt 1.1 kirjeldab toetatavate tegevuste seost aluseks oleva rakenduskavaga, nimetades asjakohase poliitikaeesmärgi ja meetme ning sekkumise.

Eelnõu punkt 1.2 toob välja, et TATi rakendatakse tulemusvaldkonna „Digiühiskond“ programmi „Digiühiskonna programm“ meetme „Digiriik“ ja programmi tegevuse „Digiriigi alusbaasi kindlustamine“ alusel.

¹ <https://adr.rik.ee/mkm/dokument/13870447>

Kulude tekkimisel liiguvad eelarved õigetesse programmidesse ja tegevustesse ning kehtib tavapärase tegevuspõhise eelarve rakendamise loogika.

Punktis 1.3 sätestatakse, et toetavate tegevuste raames ei anta riigiabi ega vähese tähtsusega abi, sest ei toetata majandustegevust. Toetuse saajad on ministeeriumid, Riigikantselei ja ELVL ning TATi raames elluviidavad tegevused ei ole majandustegevus. Riigiabi mõiste tuleneb Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõikest 1, mille kohaselt on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist, siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust.

Toetuse saaja (elluviija) ja partner kohustuvad tegevuste elluviimisel sisseostetavate teenuste puhul järgima riigihangete seadust. Avatud hankemenetluse läbiviimisel eeldatakse, et ettevõtjatele eelist ei anta. Järelikult on riigiabi andmine välistatud ka teisel tasandil.

2. Punkt „Toetuse andmise eesmärk ja tulemus“

Punktis 2.1 on sätestatud TATi eesmärgina, et toetatakse valdkondlikke digipöördeid, mis tuginevad iga valdkonna enda arengukavale ning strateegiale. Digiriik vajab arenguhüpet igas valdkonnas (nt haridus, kultuur, õigus, sisejulgeolek, tervis) ning kodanike suhtlust riigiga tuleb pidevalt edasi arendada, samas tagades inimeste põhiõiguste kaitse, lisaks tõstes teadlikkust ning pakkuda seeläbi kasutajale avalikke digiteenuseid kasutajakeskselt, küberturvaliselt, andmepõhiselt, etteaimavalt ja kättesaadavalt igas piirkonnas, lähtudes DA 2030 eesmärkidest.

Üldised põhimõtted valdkondliku digipöörde elluviimisel:

- kõikide valitsemisalade ja üleriigilise kohaliku omavalitsuse üksuste liidu (ELVL) digipöörded lähtuvad DA 2030 ja Riigikogu 12. mai 2021. a otsusega heaks kiidetud riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ (edaspidi *Eesti 2035*) visiooni strateegilistest suundadest ja prioriteetidest ning panustavad nendes kirjeldatud eesmärkide saavutamisse;
- valdkondlik digipööre on strateegiliste äriliste eesmärkide saavutamist toetav, efektiivselt juhitud, tulemuspõhine ning selgelt mõõdetav tegevusplaan selleks, et kestlike digitaalsete lahenduste abil realiseerida kasutajate jaoks avaliku sektori võimekuste ja võimaluste potentsiaal ning luua kasutajakeskses suhtluses riigiga maksimaalset väärtust;
- valdkondlikus digipöördes on selge seos strateegiliste eesmärkide ning IT investeeringute vahel. Fookus on valdkonna terviklikul arengul ja tulemustel, mitte ainult eraldiseisvate projektide väljunditel;
- kesksel kohal on kasutaja ning kõik valdkondliku digipöörde tegevused aitavad kasutajal (sh kodanikul) talle kõige mugavamal moel kõrge lisaväärtusega teenuseid tarbida.

Punktis 2.2 kirjeldatakse meetme tegevuse oodatavat tulemust, mis on seotud DA 2030 peamise mõõdikuga, milleks on tagada digiteenuste kasutajate parim kogemus tasemega 90%. Eesmärk on, et kui valdkonnas digipööret ellu viiakse, siis on kohustuslik mõõta kasutaja rahulolu. Lisaks on igal valdkonnal oma mõõdikud, mis tulenevad oma arengukavadest ning Eesti 2035 eesmärkidest. Hetkeolukord on see, et avalike teenuste kasutajateni jõuavad teenused kohmakalt, sh on probleemiks taakvara võlg ning puuduv jätkusuutlik rahastusmudel. Puudujäägid on teenuste juhtimises, kasutajakogemuses, andmehalduses, tehnoloogias, küberturvalisuses, oskustes ning jätkusuutlikkuse tagamises. Teenuste omanikud ei oma piisavat kontrolli tehnoloogia valitsemise ja juhtimise üle. Valdkondlike digipöörete toel

jõuavad aastaks 2030 avalikud teenused kasutajateni parima võimaliku väärtusega ja on jätkusuutlikult rahastatud. Äripoolse tehnoloogia juhtimise võimekus on tõusnud ning IT-arendus lähtub strateegilistest eesmärkidest. Otsene mõju – kasutajale on kõik avalikud teenused kättesaadavad, ligipääsetavad ja kvaliteetsed füüsilises ja/või digiruumis, olenemata tema elukohast, teenuse kasutamise kanalist, vanusest või erivajadustest. Kaudne mõju – avalikud teenused võimaldavad täide viia valdkondlike arengukavade sisulisi eesmärke, näiteks inimeste tervena elatud aastad, säästev, riskikäitumisi vähendav, õnnetusi ennetav ning keskkonda ja kultuuri hoidev ühiskond.

Punktis 2.3 on välja toodud, et toetuse andmisel järgitakse Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused” (edaspidi *ühendmäärus*) kohaseid horisontaalseid põhimõtteid ning kirjeldatud on seoseid riigi pikaajalise arengustrateegia Eesti 2035 riigivalitsemise sihi ja asjakohasemate näitajatega, mille saavutamisse toetuse andmisega panustatakse.

Toetuse andmise tingimused haakuvad eelkõige riigivalitsemise sihi teemakimpude järgmiste osadega:

- 1) Eesti on uuendusmeelne, teadmiste loomist ning kasutamist väärtustav riik, kus ühiskonnaelu korraldatakse uute, inimesekesksete ja tõhusate tehnoloogiate abil. Avalikud teenused on taustal toimivad ja etteaimavad ning andmeruum kaitstud. Eesti riigikorraldus ja inimeste osalus selles on trende loov ja eeskujuks teistele riikidele;
- 2) Eesti on valvatud ja kaitstud, maailmas tuntakse meid hästi ja riigi rahvusvaheline positsioon on tugev;
- 3) avalikud teenused on kvaliteetsed ja kättesaadavad sõltumata elukohast ning suurendavad inimeste heaolu ja turvalisust.

Eesti 2035 tegevuskavas olevate eesmärkide saavutamist, regionaalset arengut, võrdseid võimalusi, ligipääsetavust, keskkonna- ja kliimaeesmärke toetaval moel mõõdetakse näitajatega (vt tabel 1). Iga valdkond arvestab neid oma valdkondliku digipöörde juures.

Tabel 1. „Eesti 2035“ näitajad, mis iseloomustavad horisontaalsete põhimõtete edenemist

„Eesti 2035“ alasiht	Eesti 2035 näitajad				
	Sooline võrd- õiguslikkus	Võrdsed võimalused	Ligi- pääsetavus	Regionaalsed erinevused järgmistes näitajates	Keskkond/ Kliima
„Eesti 2035“ siht „Uuendusmeelne, usaldusväärne ja inimesekeskne riigivalitsemine”					
Täpsustus näitajate kohta: Eesti 2035 horisontaalsete põhimõtete näitajatele sihttasemeid ei seata ja nende saavutamist ka meetme/projekti tasandil mõõtma ei pea. Need on mõjuindikaatorid, kuhu panustavad väga paljud meetmed oma tegevustega.					

Eesti on uuendusmeelne, teadmiste loomist ning kasutamist väärtustav riik	Soolise võrdõiguss- likkuse indeks	Hoolivuse ja koostöö- meelsuse möödik	Ligipääseta- vuse möödik Ligipääseta- vuse kohta on esitatud eeltingimus, millele arendus- tegevus peab vastama.	Rahulolu KOV-i teenustega KOV avalike digiteenusteg a rahulolu möödetakse, kui see on seotud KOVi teenusega.	Kasvuhoonega aside heide transpordisekt oris Kliimakindlus antud TATiga ei ole seotud ega kuulu taristu- projektide kategoriasse, mis on nimetatud Euroopa Komisjoni kliimakindluse hindamise juhendis ptk 3.2.1. (tabel 2).
Eesti on usaldus- väärne riik					
Eesti on inimese- keskne riik					

Näitajasse „hoolivuse ja koostöömeelsuse möödik“ panustatakse tegevuste kavandamisel eri sotsiaalsete rühmade (nt vanemaealised) vajaduste arvestamisega.

TATi elluviimisel rakendatakse asjakohaseid meetmeid isikute põhiõiguste kaitse tagamiseks. Tehisintellekti süsteemide loomisel ja kasutamisel jälgitakse, et algoritmil põhinevad hinnangud ei oleks kallutatud ega süvendaks eelarvamusi ja soostereotüüpe. Digiteenuste arendamisel ja osutamisel võetakse võimalusel arvesse, et eri soost, vanuses, emakeelega, erivajadusega kasutajatel võivad olla erinevad oskused, vajadused ja võimalused digiteenuste kasutamiseks ja seatakse eesmärgiks inimestele võrdsete võimaluste loomine digiteenustele juurdepääsuks. Loodavaid uusi ja täiendatud lahendusi testitakse võimalusel eri soost, vanuses, rahvusest ja erivajadusega kasutajarühmade peal ning rakendatakse teenuse disaini standardi 10 käsku (<https://medium.com/digiriik/digiteenuste-10-k%C3%A4sku-ehk-kuidas-luua-parimat-digiriigi-kogemust-8afeb0b31fd9>).

Digiteenuseid arendatakse, jälgides ning planeerides seda, et avalike teenuste pakkumist võimaldavad infosüsteemid oleksid digiligipääsetavad, st oluline on arendamisel rakendada ligipääsetavuse standardite nõudeid. Ligipääsetavuse nõuded elluvijatele ja partneritele (teabevaldajad) on sätestatud AvTS § 32 lg 1 p 6 ja 7 ning lg 2. Täpsemad nõuded on välja toodud siin: <https://ttja.ee/eraklient/tarbija-oigused/kaubandus-teenused/digiligipaasetavuse-tagamine>.

Regionaalarengut puudutavas valdkonnas arvestatakse, et avalike e-teenuste kättesaadavus ning kvaliteet ei tohi sõltuda inimese elukohast. Väikses haldusüksuses elaval inimesel on õigus täpselt sama kvaliteetsele ning lihtsasti kättesaadavale digiteenusele oma haldusüksuses kui näiteks pealinnas elaval inimesel. Kuna käesoleva TATi elluvija saab olla vastava valdkonna eest vastutav ministeerium ja Eesti Linnade ja Valdade Liit, siis panustatakse otseselt regionaalarengusse läbi avalike teenuste.

Keskkonna ja kliima valdkonnas arvestatakse, et paremate digiteenuste arendamise tulemusel vähenevad sundliikumised, mida kodanikud peavad tegema riigi- või KOV asutustega suhtlemiseks. Samuti väheneb avalikul sektoril kaasaegsemate digilahenduste abil näiteks vajadus viia läbi järelevalvetegevusi kohapeal. Sundliikumiste vähendamise ja väheneb vajadus kasutada autosid ja muid transpordivahendeid. Seega panustatakse kasvuhoonegaaside heite vähendamisesse transpordisektoris.

Nimetatud horisontaalsetest põhimõtetest lähtuvalt peavad toetatavad tegevused olema kooskõlas Euroopa Liidu põhiõiguste hartas nimetatud põhiõigustega ja puuetega inimeste konventsiooni väärtustega. Vastav analüüs on seletuskirjale lisatud (lisa 1).

Tulenevalt ühissätete määruse artikli 73 punktist 2 ja artikli 74 punktist 1, on toetusskeemi rakendamise kohta koostatud riskide hindamise analüüs (seletuskirja lisa 2).

3. Punkt „Toetatavad tegevused”

Punktis 3.1 sätestatakse, et arvestades infoühiskonna ja infotehnoloogia kiiret arengut ning vajadust läheneda infoühiskonna alaste teemade käsitlemise teravike seadmisele paindlikult, esitab TAT üldised tegevused eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks. Punktis 3.1 esitatud tegevusi viivad ellu toetuse saaja ehk elluviija ja/või partner omategevustena või ostetud tegevustena. Eesmärgi saavutamiseks töötatakse välja või arendatakse infotehnoloogilisi lahendusi nt andmekogude, elektrooniliste töövahendite või andmelahendussüsteemidena. Samuti kaardistatakse, töötatakse välja, arendatakse ning levitatakse ja tutvustatakse kasutajatele ja laiemale avalikkusele nii uusi kui juba olemasolevaid infotehnoloogilisi lahendusi oma valdkonnas.

Tegevused antud TATi raames on alljärgnevad ning on seotud detailsemalt DA 2030 suundadega, mis on universaalsed kõikidele valdkondlikele digipööretele:

3.1.1. infotehnoloogiliste lahenduste väljatöötamine ja arendamine – DA 2030 suunad: avalike teenuste juhtimise ja kasutajakesksuse juurutamine; andmepõhine riigivalitsemine ja andmete taaskasutamine, tulevikukindlate digiriigi platvormide arendamine ja juurutamine, uute lähenemisviiside pidev katsetamine; avatud innovatsiooni ja digiriigi kogukonna arendamine; avaliku sektori digimuutuste võimendamine; ülemineku sündmuspõhistele ja proaktiivsetele teenustele; kratiivse riigi arendamine ja juurutamine; inimkeskse digiriigi arendamine ja juurutamine; roheline digiriigi arendamine ja juurutamine jne.

3.1.2. küberruumi hoidmine, arendamine ja juurutamine usaldusväärse ja turvalisena (DA 2030 lk 39-43) – DA suunad: ajakohase küberturvalisuse riiklik korraldamine; suundumuste, riskide ja mõjude analüüsivõime arendamine; suurema küberturvalisuse võimekuse tagamine jne.

3.1.3. teadlikkuse tõstmine eelnimetatud ja punkti 3.1.4 tegevuste osas, mis hõlmab standardite, raamistike, meetodiliste juhendite ja koolitusmaterjalide väljatöötamist ning levitamist; digiühiskonda puudutavate hindamiste, kontseptsioonide, uuringute ja analüüside korraldamist, läbiviimist ning tulemuste levitamist; koolituste, õppereiside, seminaride, töötubade, ajurünnakute, infopäevade, konverentside ja kursuste ettevalmistamist, läbiviimist ning tulemuste levitamist; kommunikatsiooni- ja turunduskampaaniate, teavitustegevuste ja esitluste kavandamist ning läbiviimist jne. Sealhulgas toetatakse elluviija ja partnerite teadlikkuse tõstmist. Sündmused ja koolitused korraldatakse järgides keskkonnahoidlike sündmuste juhendit, mis on kättesaadav Keskkonnaministeeriumi veebilehel rubriigis “Keskkonnateadlikkus”.

3.1.4. valdkondliku digipöörde elluviimisega seotud tegevused, nt hangete läbiviimise ja korraldamisega seotud tegevused, valdkondliku digipöörde koordineerimise ja võimestamisega seotud tegevused, kogukonna koordineerimise ja innustamisega seotud tegevused.

Nimetatud tegevustes ei toetata avalikku info- ja kommunikatsioonitaristut, nt mobiilsidevõrke, andmeedastuskaableid jms.

Punktis 3.2 sätestatakse, et TAT-st toetatakse tegevusi, mis ei kahjusta oluliselt keskkonnanäidmeid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artikli 17 tähenduses ega tekita seal nimetatud olulist kahju ühelegi artiklis 9 sätestatud keskkonnanäidmeks. Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühetegevuspoliitika fondide rakenduskava DNSH (ingl *do no significant harm* ehk „ei kahjusta oluliselt“) analüüsist lähtuvalt ei tuvastatud meetmel potentsiaalselt olulist kahju keskkonnanäidmetele ning seega täiendavate nõuete kehtestamiseks puudub vajadus. Toetavate tegevuste puhul järgitakse läbivalt „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega kooskõla.

4. Punkt „Näitajad“

Punktis 4 on toodud meetmete nimekirja näitajad ja TATi projektispetsiifiline näitaja koos vastavate vahe- ja sihttasemetega. Antud näitajad on koond kõikide digipöörete kohta ning rakendusasutus koondab iga valdkondliku digipöörde elluviija aruandluse pealt saavutustasemed kokku.

Näitaja

Meetmete nimekirja tulemusnäitaja: “Uute ja uuendatud avalike digiteenuste, -toodete ja -protsesside kasutajad” (RCR11).

Tasemed

Algtase on 0 ning lõpptase 2 000 000 (2029. a). Nende hulka loetakse üksnes käesoleva TATi toetusena valminud uute või täiendatud avalike digiteenuste, toodete või protsesside kasutajaid.

Üleriiklikult on lõpptase 4 500 000 lõppkasutajat aastas.

Selgitus

Arendatud või täiendatud avalike digiteenuste, toodete ja protsesside kasutajate aastane arv. Täienduste hulka kuuluvad üksnes uued lisandunud funktsionaalsused. Kasutajateks on uue või täiendatud avalike digiteenuste ja toodete kliendid ja avaliku sektori asutuste töötajad, kes uusi või oluliselt täiendatud digiprotsesse kasutavad. Loetakse kõigi uute digiteenuste, toodete ja/või protsesside kasutamiskordasid aastas, mis ei ole seotud unikaalse inimesega, kumulatiivselt. Autenditud ja unikaalne kasutaja ei näita teenuse kasutamise tegelikku seisu, sest kõikide teenuste jaoks ei pea ennast autentima. Lisaks on administratiivselt ebamõistlik hakata eristama autenditud ja mitteautenditud kasutajaid.

Näitaja

Meetmete nimekirja väljundnäitaja: “Uued või täiendatud digiteenused, -tooted ja -protsessid”.

Tasemed

Algtase on 0, vahetase 18 (2024. a) ja lõpptase 35 (2029. a). Nende hulka loetakse üksnes käesoleva TATi toetusena valminud uusi või täiendatud digiteenuse, -toodete ja/või -protsesside arvu.

Üleriiklikult on vahetase 25 ning lõpptase 90 teenust.

Selgitus

Tegemist on uute või täiendatud digiteenuste arvuga. Täienduste hulka kuuluvad üksnes uued lisandunud funktsionaalsused või olemasolevate funktsionaalsuste märkimisväärsed uuendused. Iga teenust või uut funktsionaalsust loetakse eraldi. Ka uuele teenusele võib tekkida uus funktsionaalsus. Sellisel juhul on tegemist kahe erineva korraga.

Näitaja

EK ühine väljundnäitaja: “Avaliku sektori asutused, keda toetatakse digiteenuste, -toodete ja -protsesside väljatöötamiseks” (RCO14).

Tasemed

Algtase on 0, vahetase 12 (2024. a) ning lõpptase 30 (2029. a). Nende hulka loetakse üksnes asutusi, kes käesoleva TATi kaudu toetust saavad, sh partnerid

Riigiülevalt on algtase 0, vahetase 20 ning lõpptase 50 toetatud asutust.

Selgitus

Tegemist on TATiga toetavate avaliku sektori asutuste arvuga, keda toetatakse digiteenuste, toodete ja protsesside väljatöötamiseks või oluliseks täiendamiseks. Oluliste täienduste hulka kuuluvad üksnes uued lisandunud funktsionaalsused, sh ligipääsetavuse nõuete täitmine ja UX funktsionaalsused jmt. Avaliku sektori asutuste hulka kuuluvad riigiasutused ning nende poolt hallatavad asutused, avalik-õiguslikud asutused, kohalikud omavalitsused või muud avaliku võimu täideviijad. Topelt lugemise vältimiseks loetakse iga asutust, mida on toetatud erinevate tegevuste raames, näitajas ühe korra. Toetatud asutuste andmed lisab elluviija SFOS andmekorje moodulisse. Näitajat raporteeritakse, kui kõik konkreetse avaliku sektori asutusega seotud tegevused on lõppenud. Toetatud asutuste infot hakatakse koguma Sündmuste Infosüsteemis (SIS).

Näitaja

Projekti spetsiifiline näitaja: “Avalike digiteenustega rahulolu”.

Tasemed

Möödikuga lõpptase on tulenevalt “Digiühiskonna arengukava 2030” sätestatud eesmärgile 90% (2029. a). Vahetase ei kohaldu.

Selgitus

Möödikuga mõõdetakse nii eraisikute kui ka ettevõtete rahulolu avalike teenustega, mida on tarbitud elektrooniliste kanalite kaudu (e-iseteenindus, veebileht, e-post, nutirakendus jmt). Mõõtmise meetodika pannakse paika TATi tegevuste koostamisel. Tegemist on projekti spetsiifilise näitajaga ning selle täitmist raporteeritakse järelaruandega.

Perioodi 2021-2027 kohaste näitajate definitsioon ja raporteerimise reeglid on toodud perioodi 2021–2027 näitajate meetodikas, millest rakendamisel juhindutakse.

5. Punkt “Rakendusasutus, rakendusüksus, elluviija ja partnerid”

Punkti 5.1 kohaselt on rakendusasutus Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Rakendusasutuse ülesandeid täidab eelkõige strateegiaosakond, kes koordineerib ministeeriumi strateegia ja Euroopa Liidu struktuurivahendite strateegia ministeeriumi valdkondi käsitlevate osade väljatöötamist, tagab välisvahendite efektiivse kasutamise ministeeriumi valitsemisalas ning teostab välisvahendite kasutamise üle seiret ja järelevalvet. Valdkonddlike digipöörete teemades täidab rakendusasutuse rolli ka digiriigi arendamise osakond.

Punkti 5.2 kohaselt on rakendusüksus Riigi Tugiteenuste Keskus.

Elluviija on punkti 5.3 kohaselt iga valdkonna eest vastutav ministeerium. Kohalike omavalitsuste üksuste valdkondliku digipöörde vastutus on delegeeritud Eesti Linnade ja Valdade Liidule. Elluviijad nimetatakse digipöörete nimekirjas ja tegevuskavades. Iga ministeeriumist või ELVL-st elluviija vastutab oma valdkondliku digipöörde ning tegevuskavas olevate tegevuste elluviimise eest. Ministeeriumite valitsemisalad on jaotatud vastavalt Vabariigi Valitsuse seadusele. Kui valitsemisala või ELVL digipöördel on puutumus rohkem kui ühe ministeeriumi valitsemisalaga, siis võib ka digipöörde planeerida kaheks. TATi koostamisel ei ole kõik ministeeriumid oma valdkondlikku digipööret veel esitanud. Kui need esitatakse ja punkti 8.1. nõustamise tulemusel otsustab rakendusasutus neid toetada, tehakse TAT-s vastav muudatus.

Elluviijal on punkti 5.7 järgi õigus kaasata tegevuste elluviimiseks partnereid avalikust sektorist. Kuna käskkiri on suunatud erinevate valdkondade digipöörete elluviimiseks, siis partnerite kaasamisel lähtutakse sellest, kes on vastava valdkondliku digipöörde jaoks pädev ning otseselt seotud vastava valdkondliku digipöörde ning selle tegevustega (näiteks partner vastutab konkreetse infosüsteemi, andmekogu, vms eest). Partnerite valikul tuleb lähtuda nende ülesannetest ning seosest tegevusega. Partneriteks võivad olla põhiseaduslikud institutsioonid, valitsusasutused ja nende hallatavad asutused, kohalikud omavalitsused ja nende hallatavad asutused, kohalike omavalitsuste liidud, mittetulundusühingud ja sihtasutused juhul, kui nad pakuvad otsest avalikku teenust. Kuna peamised partnerid on valdkondade IT-asutused, siis Sotsiaalministeeriumi näitel on Tervise ja Heaolu Infosüsteemide Keskuse (edaspidi TEHIK) põhimääruses sätestatud: TEHIKu tegevusvaldkond on Sotsiaalministeeriumi ja Sotsiaalministeeriumi valitsemisala asutuste info- ja kommunikatsioonitehnoloogia teenuste arendamine, haldamine ja pakkumine. Sotsiaalministeeriumi partnerina alustas TEHIK tegevust 2017. aasta 1. jaanuaril, mil konsolideeriti Sotsiaalministeeriumi IKT osakond ja Eesti E-Tervise Sihtasutus. Täna on TEHIK Sotsiaalministeeriumile partneriks uute e-teenuste loomisel nii Sotsiaalkindlustusametile, Tervisekassale, Terviseametile, Tervise Arengu Instituudile, Ravimiametile, Tööinspeksioonile, Astangu Kutserehabilitatsiooni Keskusele kui ka soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinikule. Lisaks on TEHIKul oluline roll tagada kohalikele omavalitsusüksustele mõeldud sotsiaalteenuste ja –toetuste andmeregistri töö ning teha koostööd tervishoiuteenuse osutajatega, kellele tuleb tagada andmevahetus tervise infosüsteemiga.

Partneri roll on arvestades kõiki digiriigi ehitamise põhimõtteid välja arendada kokku lepitud e-teenused, samuti vastutada, et kasutatavad infotehnoloogilised lahendused on turvalised, kaasaegsed, mugavad kasutada, liidestuvad riigi teiste registritega ning täidavad kõiki riigi poolt e-teenustele seatud tingimusi. Lisaks on partnerite koordineerida ja jälgida, et nende vastutatavad planeeritavad arendustegevused püsiks kokkulepitud ajakavas.

Punktis 5.7 sätestatakse, et elluviija on õigus kaasata punktis 5.6. nimetamata partneritena asutusi, kes on olulised TAT-s sätestatud eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks. Erinevad ministriumid võivad partneritena kaasata samu asutusi. Näiteks võib Statistikaamet olla partneriks nii Rahandusministeeriumi kui Siseministeeriumi poolt ellu viidavate tegevuste puhul, sest Statistikaameti andmete kasutamine võib olla oluline mitmes valdkonnas. Avaliku sektori partneriteks võivad olla ka kohalikud omavalitsuse üksused ja nende hallatavad asutused, kohalike omavalitsuste liidud ning mittetulundusühingud ja sihtasutused, kui nad pakuvad otsest avalikku teenust ning on olulised eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks. Kui elluviija kaasab täiendavaid asutusi partnerina, siis muudetakse käskkirja punkti 5.6 ja lisa 1. Kuna perspektiivis on keerukas kõiki võimalikke partnereid ette näha, siis on see võimalusena olemas.

6. Punkt “Eelarve”

Punktis 6.1 esitatakse toetavate tegevuste kogueelarve, milleks on 100 000 000 eurot ja mida rahastatakse EL toetusest (ERF-ist) 70% ulatuses. Seega on ERF-i toetus 70 000 000 eurot ja riiklik kaasfinantseering on 30% ehk 30 000 000 eurot.

Punktis 6.2 nimetatakse, et kavandatavad eelarved aastate lõikes on toodud käskkirja lisa 1. Valdkondlike digipöörete materjalide uuendamisel ja järgmiste aastate eelarvete selgumisel muudetakse käskkirja lisa 1.

7. Punkt “Toetatavate tegevuste abikõlblikkuse periood”

Seitsmendas punktis esitatakse toetatavate tegevuste abikõlblikkuse periood, mis algab käskkirja kinnitamisest ja lõpeb 31. augustil 2029. Struktuuritoetuste abikõlblikkuse periood kestab küll 31. detsembrini 2029, aga menetluslike tegevustega arvestamisel peavad tegevused lõpetatud olema 31. augustil 2029.

8. Punkt “Tegevuste kirjeldus käskkirja eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks”

Punktis 8.1 sätestatakse, et rakendusasutus viib läbi valdkondlike digipöörete nõustamisi ning juurutab riigiülese arengu seiramiseks ning kvaliteedijuhtimiseks standardeid ja mõõtmismetoodikat kontroll-lehtede alusel. Metoodika kriteeriume täites on võimalik tagada valdkondlikes digipööretes mõõdetav tõus teenuste juhtimise, andmehalduse, tehnoloogia, küberturvalisuse, oskuste, üldise võimekuse ja juhtimise ning kestlikkuse kvaliteedis. Mõõtmise tulemusena tagatakse protsessi läbipaistvus ning süsteemne tippjuhtide, sh valitsuse teavitamine, et vältida riskantsete või väärtust mittelooivate tegevuste elluviimist tehes vajadusel ettepanekuid suuna muutmiseks.

Nõustamiste tulemina saavad elluviija ja partnerid sisendi oma valdkondliku digipöörde jaoks.

TATi eesmärkide, tulemuste ja mõõdikute jälgimiseks võib moodustada eraldi juhtrühma vms vormi, mis on kõige efektiivsem ja tulemuslikum TAT eesmärkide, tulemuste ja mõõdikute saavutamiseks.

Punktis 8.2 sätestatakse, et iga valdkondliku digipöörde elluviija koostab koos partneritega rakendusasutuse poolt kättesaadavaks tehtud vormil valdkondliku digipöörde, mis sisaldab nii pikemat strateegilist vaadet, kui detailsemat, kuni 18 kuu pikkust plaani. Pikem vaade võib sõltuvalt valdkondlikust digipöördest olla näiteks kuni 2027, või kuni 2029 aastani, ehk kuhu tahetakse välja jõuda. 18 kuu pikkune detailsem plaan toob välja need sammud ja tegevused koos detailsemate eelarvetega, milledega strateegiliste eesmärkideni liigutakse. Järgnevad aastad planeeritakse ja täiendatakse igal aastal.

Tegevused valdkondliku digipöörde lõikes koostab iga valdkondliku digipöörde elluviija eraldi teistest elluviijatest, kaasates oma valdkonna digipöörde partnereid ning esitab selle kinnitamiseks rakendusasutuse vastava valdkonna asestantslerile, TAT allkirjastamise hetkel digiarengu asestantslerile. Elluviija võib koordineerida valdkondliku digipöörde koostamist vabalt valitud vormil ning protsessis, sh arvestades riigieelarve planeerimise loogikat ning rakendusasutuse juhised ning tähtaegsid. Samas tuleb tagada süsteemne jälgimine, et eesmärgid ja tulemused oleksid vastavalt valdkondlikule digipöördele saavutatud.

Lisaks tuuakse välja, et rakendusasutusele esitatavates valdkondlikes digipööretes sisalduvad tegevused peavad vastama ühendmääruse §-s 7 nimetatud valikukriteeriumitele. Ehk käesoleva käskkirja mõistes vaadatakse valikukriteeriume vastavuskriteeriumitena.

1. Valikukriteerium – tegevuste kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele

Valikumetoodika – tegevus lisatakse elluviija ja partnerite poolt valdkondlikku digipöördesse, kui nõustamiste käigus on välja toodud valdkondliku digipöörde seos valdkonna arengukavaga ning samuti seos DA 2030 arengukavaga ning rakenduskava poliitikaeesmärgi 1 „Nutikam Eesti“ erieesmärgiga „digitaliseerimisest kasu toomine kodanike, ettevõtjate, teadusasutuste ja avaliku sektori asutuste jaoks“. MKM nõustamiste käigus tuleb elluviijal ja partneril valdkondlikus digipöördes välja tuua sisendid, mis on digipöörde ellu kutsumise aluseks (näiteks Eesti 2035, valdkondlikud arengukavad, strateegiad), sh välja tuua peamised ärieesmärkide mõõdikud, mis on valdkondliku digipöörde eesmärgiga seotud. Samuti tegevuste seosed DA 2030-ga. Sellega tagatakse vastavus antud valikukriteeriumile.

2. Valikukriteerium – tegevuste põhjendatus

Valikumetoodika – tegevus lisatakse elluviija ja partnerite poolt valdkondlikku digipöördesse, kui nõustamiste käigus on välja toodud seos, et tegevus aitab saavutada valdkonna arengu eesmärgid, sh DA 2030 eesmärgid ning panustab rakenduskava poliitikaeesmärgi 1 „Nutikam Eesti“ erieesmärki „digitaliseerimisest kasu toomine kodanike, ettevõtjate, teadusasutuste ja avaliku sektori asutuste jaoks“.

Digipöörde tegevused on põhjendatud ja vastavad valikukriteeriumitele, kui strateegia on läbimõeldud tippjuhi tasemel ja on olemas terviklik lähenemine järjepidevaks avaliku teenuse parendamiseks või ühe tervikvaldkonna korda tegemiseks ning valdkondlikus digipöördes on välja toodud:

- Valdkondliku digipöörde aluseks olevad sisendid;
- Valdkondliku digipöördega seotud osapooled;
- Valdkonna arengu juhtimismudel;
- Valdkondliku digipöörde pikem visioon ja üldine teekaart;
- Valdkondliku digipöörde kuni 18-kuuks koostatud detailsem plaan;
- Valdkondliku digipöörde väärtuspakkumine tulemusmõõdikutega.

3. Valikukriteerium – tegevuse kuluefektiivsus

Valikumetoodika – tegevus lisatakse elluviija ja partnerite poolt valdkondlikku digipöördesse koos tegevuste eelarvete kalkulatsioonidega, millega tagatakse vastavus valikukriteeriumiga. Tavapäraselt arvestatakse varasemat analoogsete tegevuste praktikat, nt infotehnoloogiliste lahenduste puhul on arvestatud olemasolevates raamlepingutes kinnitatud hindasid või on võetud aluseks turu-uuring, varasem hankelepingu hinna kogemus või muu praktika, mis näitab kulu mõistlikkust. Samuti tuleb personalikulude puhul arvestada tavapärasest praktikast ning lähtuda Fontese palgauuringust ning arvestades ka seejuures asutuse enda sisemist personalipoliitikat. Kuna tegevusi teevad ainult avaliku sektori asutused, siis hankemenetlus tagab kuluefektiivsuse tegevuste summade osas. Valdkondliku digipöörde detailsemas plaanis on planeeritavad kulud, sest hinnad ja summad täpsustuvad läbi hankemenetluse.

4. Valikukriteerium – elluviija või partneri suutlikkus tegevusi ellu viia

Valikumetoodika – tegevus lisatakse elluviija ja partneri poolt valdkondlikku digipöördesse ning eraldi suutlikkust ei hinnata. Avalikus sektoris on asutuste ja ministriumite põhimääruste alusel kinnitatud konkreetne asutuse või ministriumi roll. Antud rollide täitmiseks on ka loodud vastav võimekus ning suutlikkus. See puudutab nii elluviijat, kui ka avaliku sektori partnereid. Kuna elluviija ja partneri suutlikkus on juba läbi kohustuslike ülesannete ja rollide tagatud, siis eraldi suutlikkust hinnata ei ole vaja ja partneri lisamisega valdkondlikku digipöördesse kinnitab elluviija, et partner on suutlik talle määratud tegevusi ellu viima ja vastavus valikukriteeriumiga on tagatud.

5. Valikukriteerium – projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega

Valikumetoodika – tegevus lisatakse elluviija ja partneri poolt valdkondlikku digipöördesse, kui on välja toodud, millisesse Eesti 2035 strateegia näitajasse panustab. Sellega tagatakse vastavus valikukriteeriumiga. Mõnel juhul on seos kaudne, samas võetakse ka see arvesse. Näiteks panustab tegevus otseselt „Ligipääsetavus“ näitajasse, kui on tegemist arendustööga, mis kasutajani jõuab. Digiteenused arendatakse jälgides ning sisse planeerides seda, et avalike teenuste pakkumist võimaldavad infosüsteemid on digiligipääsetavad, st oluline on arendamisel rakendada ligipääsetavuse standardite nõudeid.

Valdkondliku digipöörde esitamisega MKM-le kinnitab elluviija, et kõik tegevused vastavad ühendmääruse §-s 7 nimetatud valikukriteeriumitele.

Käskkirjaga hõlmatud tegevuste seoseid Eesti 2035ga ja DA 2030ga on kirjeldatud seletuskirja peatüki punktis 2 ja III, lisaks on neis toodud selgitused käskkirja panustamise kohta horisontaalsete põhimõtete näitajatesse.

Tegevus lisatakse valdkondlikku digipöördesse eeldusel, et kõik valikukriteeriumid on täidetud.

Punktis 8.3 sätestatakse, et kõikidele valikukriteeriumitele vastavate valdkondlike digipöörete põhjal koostab rakendusasutus digipöörete nimekirja, ehk käesoleva käskkirja lisa 1, mille allkirjastab minister.

Punktis 8.4 sätestatakse, et valdkondlike digipöörete ja digipöörete nimekirja põhjal koostab rakendusasutus iga valdkondliku digipöörde tegevuskava, mis on detailsem kui digipöörete

nimekiri ja on aluseks valdkondlike digipöörete elluviimiseks. Tegevuskavas märgitakse elluviija, partnerid ning kuni 18 kuu jooksul elluviidavad vajalikud tegevused koos täpsema eelarve ja ajaraamiga. Tegevuskavad kinnitab rakendusasutuse vastava valdkonna asekanstler.

Punktis 8.5 sätestatakse, et iga valdkondliku digipöörde elluviija koos partneritega vastutab eesmärkide saavutamise eest. Rakendusasutus peab saama ülevaateid kõikide valdkondlike digipöörete osas. Kõikide valdkondlike digipöörete suurem eesmärk on riigiüleselt jälgida pidevalt mõõdetud liikumist suundades nagu teenuste juhtimine, kasutajakogemuses, andmehalduses, tehnoloogia, küberturvalisus, oskused, jätkusuutlikkus ja kestlikkus ning anda perioodilisi ülevaateid otsustajatele (poliitikud, juhid jne).

Lisaks koostab elluviija koos partneritega aruandeid rakendusüksusele.

9. Punkt “Elluviija õigused ja kohustused”

Punktis 9.1 tuuakse välja, et elluviijale rakenduvad ühendmääruse § 10 ja § 11 sätestatud toetuse saaja kohustused.

Punktis 9.1.1 sätestatakse, et elluviija koostab koostöös partneritega valdkondliku digipöörde, koos kuni 18 kuu pikkuse detailsema plaaniga tegevuste nimekirja. Tegevuste planeerimisel, valdkondliku digipöörde koostamisel ja detailsemasse plaani tegevuste valimisel tuleb lähtuda ühendmääruse §-st 7. Valdkondliku digipöörde koostamisel arvestab elluviija eelarve planeerimise ajakava ning rakendusasutuse kättesaadavaks tehtud vorme ja seatud tähtaegasid

Punktis 9.1.2 sätestatakse, et kui tekib vajadus teha valdkondlikus digipöördes, sh detailsemas plaanis muudatusi kas elluviija või partneri poolt ning mis võivad olla muuhulgas tegevuste elluviimise edasilükkamine või ära jätmine, siis tuleb antud muudatused digiarengu asekanstleriga kooskõlastada. Kui muudatused hõlmavad digipöörete nimekirjas sisalduvate tegevuste või eelarvete muutmist, tehakse vastavad muudatused nii digipöörete nimekirjas, kui vastavas tegevuskavas. Kui muudatus ei hõlma digipöörete nimekirjas sisalduvate tegevuste või eelarvete muutmist, siis tehakse muudatused vaid vastavas tegevuskavas. Digipöörete nimekirja regulaarne kinnitamine toimub kuni üks kord aastas, kuid muudatusi võib kooskõlastada ja tegevuskava muuta vastavalt vajadusele. Nii partner kui elluviija peavad muudatuste tegemise käigus tagama, et TAT-s sätestatud eesmärgid saavutatakse ning valikukriteeriume arvestatakse.

Punktis 9.1.3 sätestatakse, et kui tegevuse raames tekib avalik vaade kliendile, siis võimalusel tuleb lisada tööde teostaja logo mõistlikus kujunduses ja suuruses või muul moel näidata (nt lisada ettevõtte nimi) antud töö teostaja, sh arenduspartner. Eesmärk on, et tekib läbipaistvus ja selgus konkreetse tegevuse teostaja üle. Samamoodi on kohustuslik näidata tegevuste lõikes rahastajat vastavalt “Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide vahendite andmisest avalikkuse teavitamine” (edaspidi *avalikkuse teavitamise määrus*) määrusele ning antud TAT alusel peab juures olema ka tööde teostaja. Avalikkuse teavitamise määrusele sarnaselt tuleb tööde teostaja info logo vms moel lisada, kui tuleb on mõeldud avalikkusele, osalejatele, lõppsaajatele või tegevuse sihtrühmale, ja veebileht või selle mobiilivaade, mille kaudu edastatakse tegevusega seotud teavet. Kui teenust hangitakse, siis tuleb vastav nõue lisada ka hankelepingusse. Põhjendatud juhul ei pea antud sätet kohaldama.

Punktis 9.1.4 sätestab, et digiriigi ehitamisel ning digiteenuste arendamisel tuleb lähtuda kogu riigis ühtsetest alustest.

Peamised alused on:

- 1) arendustegevus on kooskõlas Vabariigi Valitsuse 28. veebruari 2008. a määruse nr 58 „Riigi infosüsteemi haldussüsteem“ §-s 5 sätestatud riigi infosüsteemi haldamise põhimõtetega;
- 2) arendustegevus on kooskõlas valdkonna eest vastutava ministri poolt kehtestatud riigi infosüsteemi koostoimeraamistiku nõuetega ulatuses, milles see on arendustegevuse sisu ja olemust arvestades võimalik ja asjakohane;
- 3) arendustegevus on kooskõlas Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi valitsemisala asjaomase valdkonna arengukava suundadega ja panustab selle mõõdikutesse;
- 4) arendustegevus on kooskõlas Vabariigi Valitsuse 25. mai 2017. a määruse nr 88 „Teenuste korraldamise ja teabehalduse alused“ §-des 6, 7, 9 ja 13–15 sätestatud nõuete ja põhimõtetega;
- 5) arendustegevus on kooskõlas ministeeriumi või valitsemisala IKT strateegiaga ning vastava valdkonna arengukavaga;
- 6) asutusel on võimekus arendustegevuse eesmärged saavutada ja arendustegevuse tulemi jätkusuutlikkus tagada.

Punkt 9.1.5 sätestab vahearuande esitamise korra ja tähtajad. Väljamaksete prognoos tuleb esitada rakendusüksuse seatud tähtajaks, panustamiseks infoga kogu finantsperioodi seiresse.

Punkt 9.1.6 sätestab rakendusasutusele kord poole aasta jooksul valdkondliku digipöörde hetkeolukorra ülevaate esitamise.

Punkt 9.1.7 sätestab lõpparuande esitamise tähtaja.

Punkt 9.1.8 sätestab, et kuna valdkondlik digipööre sisaldab tulemusarvu näitajat, mida raporteeritakse aasta pärast teenuse kasutusele võtmist, siis see annab võimaluse küsida andmeid veel ka pärast tegevuste lõppemist järelaruande vormis, kui selleks peaks vajadus tekkima.

Punkt 9.1.9 sätestab teavitamisnõuete täitmist, sh et kui digipöörde SF toetuse maksumuseks kujuneb üle 10 miljoni euro, tuleb korraldada teavitusüritus laiemale avalikkusele.

Punktis 9.1.10 tuuakse eraldi välja, et elluviija arvestab rakendusasutuse ja rakendusüksuse seatud tingimusi ja vorme ning tähtaegasid, mis võivad ajas muutuda.

Punktis 9.2 tuuakse välja elluviija õigused.

Punktis 9.2.1 sätestatakse, et elluviijal on õigus teha ettepanekuid valdkondliku digipöörde ja tegevuskava muutmiseks, kui selleks tekib põhjendatud vajadus, kuid TAT-s sätestatud eesmärgid ja tulemused saavutatakse ning näitajad täidetakse. Kooskõlastus käib läbi digiarengu asekanstleri ning kõige lihtsamal ning mõistlikumal viisil, mis osapooled on omavahel kokku leppinud.

Punktis 9.2.2 sätestatakse, et elluviija vastutab tegevuste eest ning koostab aastate lõikes koos partneritega valdkondliku digipöörde ja detailsema plaani, siis on tal õigus partneri tegevuste kohta saada lisainfot. Lisainfot võib esitada elluviijale valdkondliku digipöörde koostamise protsessi käigus ning elluviija etteantud vormidel või viisil.

Punktis 9.2.3 sätestatakse, et elluviijal on õigus keelduda esitamast rakendusüksusele partneri tehtud kulude katteks maksetaotlust, kui tegevuste sisu ei vasta kokkulepitule, tegevused ei ole abikõlblikud või kahjustavad muul viisil kogu TAT elluviimist. Samuti kui partner ei ole arvestanud TAT-s seatud tingimusi ja teiste õigusraamistike nõudeid.

10. Punkt “Partneri õigused ja kohustused”

Punktis 10.1 tuuakse välja, et partnerile rakenduvad ühendmääruse § 10 ja § 11 sätestatud kohustused.

Punktis 10.1.1 sätestatakse, et partner on kohustatud elluviija vormil või viisil andma tähtaegset ja korrektset infot.

Punktis 10.1.2 sätestatakse, et partner peab vastutama tegevuskavas olevate tegevuste nõuetekohase elluviimise, tulemuste saavutamise, toetuste sihtotstarbelise kasutamise ja kulude abikõlblikkuse eest.

Punktis 10.1.3 sätestatakse, et partner on kohustatud maksetaotlusi esitama vormis ja viisil, mida elluviija on ette andnud.

Punktis 10.1.4 sätestatakse, et kui tegevuse raames tekib avalik vaade kliendile, siis võimalusel tuleb lisada tööde teostaja logo mõistlikus kujunduses ja suuruses või muul moel näidata (nt lisada ettevõtte nimi) antud töö teostaja, sh arenduspartner. Eesmärk on, et tekib läbipaistvus ja selgus konkreetse tegevuse teostaja üle. Samamoodi on kohustuslik näidata tegevuste lõikes rahastajat vastavalt avalikkuse teavitamise määrusele ning antud TAT alusel peab juures olema ka tööde teostaja. Avalikkuse teavitamise määrusele sarnaselt tuleb tööde teostaja info logo vms moel lisada, kui tulem on mõeldud avalikkusele, osalejatele, lõppsaajatele või tegevuse sihtrühmale, ja veebileht või selle mobiilivaade, mille kaudu edastatakse tegevusega seotud teavet. Kui teenust hangitakse, siis tuleb vastav nõue lisada ka hankelepingusse. Põhjendatud juhul ei pea antud sätet kohaldama.

Punktis 10.1.5 sätestatakse, et partner peab teavitama esimesel võimalusel, sh ennetavalt võimaliku probleemi realiseerimisest, elluviijat, et oleks võimalik võtta kasutusele vastavad meetmed TAT eesmärgi ja tulemuse õnnestumiseks. Teavitada võib lihtsalt ja mõistlikul vormil või viisil, kuid peab arvestama, et oleks kirjalikult fikseeritud.

Punktis 10.1.6 sätestatakse, et digiriigi ehitamisel ning digiteenuste arendamisel tuleb lähtuda kogu riigis ühtsetest alustest².

Punktis 10.1.7 tuuakse eraldi välja, et partner arvestab rakendusasutuse ja rakendusüksuse seatud tingimusi ja vorme ning tähtaegasid, mis võivad ajas muutuda.

Punktis 10.2 on välja toodud partneri õigused, st et partneril on õigus teha ettepanekuid sobival vormil või viisil, kuid arvestades, et kogu TAT eesmärk ja tulemus saavutatakse ning näitajad täidetakse.

11. Punkt “Kulude abikõlblikkus”

² Peamised alused on toodud seletuskirjas TAT p. 9.1.5. juures.

Punktis 11.1. on välja toodud, et elluviija peab valdkondliku digipöörde koostamisel tegevuste valimisel arvestama ühendmääruse §-des 15 ja 16 sätestatud abikõlblike kulude ja §-s 17 nimetatud abikõlbmatute kuludega. Lisaks peavad abikõlblikud kulud olema kooskõlas punktis 8.4. nimetatud tegevuskavaga.

Punkti 11.2. kohaselt on lisaks punktis 11.1. viidatud abikõlbmatutele kuludele abikõlbmatud kulud, mis ei seonu punktis 2 nimetatud eesmärgi ja tulemuste saavutamise ega punktis 4 nimetatud näitajate täitmisega.

Käesoleva TAT-ga ei seata täiendavaid piiranguid kuude abikõlblikkusele.

12. Punkt “Toetuse maksmise tingimused ja kord”

Punktis 12.1. tuuakse välja, et väljamakse aluseks on tegelikud kulud (tekkinud ja tasutud). Näiteks kui on tegemist palgakuludega, siis palgakulud makstakse, nii nagu ka muud kulud, esitatud kuludokumentide alusel, (nt palgaleht, palgalipik).

Punktis 12.2. sätestatakse, et toetust makstakse arvestusega, et hiljemalt 31.08.2029 on abikõlblik kulu tehtud.

Punkt 12.3. sätestab maksetaotluste menetlemise protseduurid, mis tulenevad ühendmäärusest. Rakendusüksuse protseduurid võivad ajas muutuda, sellepärast TAT-s neid täpsemalt lahti ei kirjutata.

13. Punkt “Finantskorrektsioonid”

Välja on toodud finantskorrektsiooni tegemise alused.

14. Punkt “Vaide esitamine”

Vaide menetluse punkt on TAT kohustuslik element. Käesoleva TAT-i osapooled (RÜ ja elluviija) on riigiasutused. Riigikohus leidis 06.04.2023 otsuses kohtuasjas 3-22-1641 (SoM vs RTK), et riigiasutusel ei ole kaebeõigust RTK tehtud otsuse peale, mistõttu peale vaide menetlust kohtusse pöördumise võimalust ei ole. Vaidlused riigiasutuste vahel lahendatakse Vabariigi Valitsuse seaduses sätestatud korras.

II. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega, sealhulgas ühissätete määrusega.

III. TATi mõjud

Eesti riigil oli taasiseseisvumise järel harukordne võimalus ehitada suurem osa riigihalduse süsteeme üles nullist. Siia alla kuuluvad ka erinevad nüüdseks igapäevaseks muutunud digilahendused, millega me nii Euroopa kui terve maailma jaoks teerajajaks saime.

Esimesena teele asudes ning tempot seades jõuab teistest varem ka esimeste takistusteni. Mitmetes meie avaliku sektori digilahendustes on tarkvara osakaal jõudnud kriitilise määraneni ning kvaliteetsete, kasutajakesksete ja –sõbralike lahenduste jätkuvaks pakkumiseks tuleb täiendusi ja muudatusi teha nii protsessides, rahastusreeglites, arhitektuuris, kasutajaloogikas, küberturbevõimekuses, teenuste disainis kui arendusmeetodites.

[Digihiskonna arengukava 2030](#) siht digiriigi edasiarendamisel on tagada kodanikele avalike digitaalsete teenuste kasutamisel parim võimalik kasutajakogemus. Kui varem on digiriigi arendus keskendunud eeskätt riigihalduse tõhususe tõstmisele, siis digiriigi järgmine siht ja küpsustase keskendub teenuste kvaliteedile ja inimkesksusele. Mitmete asutuste jaoks on see suund juba praegu fookuses, kuid riigiülene tervikpilt pole ühtlane.

Senine digiriigi juhtimine ja arendamine on olnud valdavalt IT-projektide põhine ning keskendunud on spetsiifiliste eraldiseisvate väljakutsete lahendamisele. Ka rahastus on olnud projektipõhine ning pole aidanud luua piisavalt tugevat seost valitsemisala strateegiliste eesmärkide elluviimiseks. Osaliselt sellest tulenevalt pole toimunud ka vajalikku arenguhüpet valitsemisalade mitmetes olulistest suundades: teenused, andmehaldus, rakendusarhitektuur, kompetentsid, küberturve ning kestlikkus. Ka kasutajakogemuse parendamine ja sellega seotud väljakutsete lahendamine pole saanud piisavalt tähelepanu.

Digiriiki tuleb juhtida lähtuvalt riigi ja valdkonna strateegilistest eesmärkidest ning sellest, kuidas digitaalsete tehnoloogiate kõige selle toetamiseks parimal võimalikul moel kasutusse võtta. Seos strateegiliste eesmärkide ning IT investeeringute vahel peab olema selge. Fookus peab olema valdkonna terviklikul arengul ja tulemustel, mitte ainult eraldiseisvate projektide väljunditel.

Oodatav otsene mõju – kasutajale on kõik avalikud teenused kättesaadavad, ligipääsetavad ja kvaliteetsed füüsilises ja/või digiruumis, olenemata tema elukohast, teenuse kasutamise kanalist, vanusest või erivajadustest. Kaudne mõju – avalikud teenused võimaldavad täide viia valdkondlike arengukavade sisulisi eesmärke, näiteks inimeste tervena elatud aastad, säästev, riskikäitumisi vähendav, õnnetusi ennetav ning keskkonda ja kultuuri hoidev ühiskond.

TAT toetab otseselt Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 poliitikaeesmärki 1 „Nutikam Eesti“ meetme „Digiriik“ eesmärgi saavutamist.

TAT tegevused arvestavad põhiõiguste hartaga ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga. Vastav analüüs on seletuskirjale lisatud.

TAT on suunatud avalike teenuste osutamisele riigi ja kohalikul tasandil ning ei ole seotud konkreetse regiooniga, sest avalike teenuste osutamine toimub seal, kus on kodanik. TAT tegevused panustavad regionaalarengusse, sest eeldatavalt suurendab juurdepääsu avalikele teenustele asukohast sõltumata. Läbi riigihalduse valdkondliku digipöörde on võimalus tegeleda konkreetsemalt KOVi IT analüüsi negatiivsete leidude lahendamisega ning kohalike omavalitsuste arengut hoogustada.

TAT tegevuste elluviimisega ei kaasne otsest ja olulist positiivset muutust ega ka negatiivset mõju keskkonnahoiu ja kliima eesmärgile. TAT ei sisalda tegevusi, mis panustavad otseselt

soolise võrdõiguslikkuse edendamisse. Loodavaid uusi ja täiendatud lahendusi on kavas testida eri soost, vanuses, rahvusest ja erivajadusega kasutajarühmadega. TAT elluviimisel rakendatakse asjakohaseid meetmeid isikute põhiõiguste kaitse tagamiseks. Tehisintellekti süsteemide loomisel ja kasutamisel jälgitakse, et algoritmil põhinevad hinnangud ei oleks kallutatud ega süvendaks eelarvamusi ja soostereotüüpe. Digiteenuste arendamisel ja osutamisel võetakse võimalusel arvesse, et eri soost, vanuses, emakeelega, erivajadusega kasutajatel võivad olla erinevad oskused, vajadused ja võimalused digiteenuste kasutamiseks ja seatakse eesmärgiks inimestele võrdsete võimaluste loomine digiteenustele juurdepääsuks.

IV. TAT kooskõla valikukriteeriumitega

Kõigi käskkirja alusel rahastatavate tegevuste puhul lähtutakse ühendmääruse §-st 7, mis on lahti kirjutatud seletuskirja punktis 8.2.

V. Käskkirja jõustumine

Käskkiri jõustub üldises korras.

VI. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks kõikidele ministriumitele, Riigikantseleile, Riigi Tugiteenuste Keskusele, Euroopa Komisjonile, Eesti Linnade ja Valdade Liidule ning seirekomisjonile.

Lisad:

1. Põhiõiguste hartaga ja puuetega inimeste õiguste konventsiooniga arvestamise kontroll-leht.
2. TAT riskihindamise tabel.
3. Valdkondlike digipöörete TAT kooskõlastustabel.